

Fransa'da Seçim Harcamalarının Denetlenmesi (II)

Denetim ve Malvarlığı Bildirimleri

Zeki Öztürk*

A- Harcamaların Denetimi ve Yaptırımları

Yerel, bölgesel ve genel seçimlerin bütün harcamaları denetlenmekte ve inceleme sonucu yasaya aykırı bir durum çıkması halinde çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır.

1. Yerel Seçimler

Kampanya hesaplarını, yasanın 52-12. maddesinde belirtilen süre ve şartlarda teslim etmeyen ve hesabı inceleme sonrası haklı olarak reddedilen kişiler seçilmemiş ilan edilebilir. Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonu, kampanya harcamalarının incelenmesi sonrası yasaya aykırılığına karar verirse, yasanın öngördüğü zaman zarfında, hesap sahibinin seçilemez addedilmesi cezasının tatbiki amacıyla görevi seçim yargıcına sevk etmek zorundadır.

Eğer idari yargıca, seçim bölgelerinin birinde harcama tavanının aşılması nedeniyle seçim itirazı yapılırsa, yargıç, hesapların teslimini takip eden iki ay sonra kararını vermek durumunda olan Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonunun kararına kendine ulaşınca kadar karar vermeyi erteler. Ondaki sonra, yargıç, gerekirse kamu düzeninin bir parçası olan seçilemezlik durumlarını kaldırarak, bir veya birçok adayın olası seçilme yasaklılığı durumlarını incelemek durumunda. Ayrıca seçim yasasındaki mevcut maddelerin uygulanmasıyla bir yıllık bir seçilme

yaşığı ilanına neden olabilecek seçim harcamalarının üst sınırından olası fazlalık durumlarını değerlendirecek konumdadır.¹

Şayet seçime itiraz yok ise, Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonunu, hesapların kendisine teslimi sonrası yapılan incelemede, 52-15. maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen yasal sürede ve şekilde hesapların teslim edilmemesi veya hesabın reddedilmesi veya gerekirse yapılan düzeltmeler sonrası harcama tavanının üst sınırının aşılma durumu ortaya çıkması halinde, gereğini yapmak üzere dosyayı seçim yargıcına sevk eder. Seçim yargıcı adayın durumuna göre karar verir.

Yasaklı olma durumu seçim tarihiyle birlikte değil, kararın kesinleşmesini sağlayan yargılama tarihiyle başlar. Böylece yasaklılık süresi (bir yıl olan) yasaklı adayların, seçimin geçersizliği sonucu yapılması gereken muhtemel ara seçimlerde seçilmelerini yasaklar. Fakat bu yasaklılık, ayrıca, yasaklı adayın desteklediği adayı da içerir (Burada kaçınılmaz olarak başka durumdan tutuklanma ihtimali olan seçime girecek adayların müstafî addedilme zorunluluğu yoktur.)²

¹ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 467-468.

² Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 468.

* Araştırmacı, Uzman.

2. Milli Meclis Seçimleri

Kampanya hesaplarını, yasanın 52-12. maddesinde belirtilen süre ve şartlarda teslim etmeyen ve yasanın 52-11. maddesinde öngörülen izin verilen harcamalar tavanında bir aşma sözkonusu olan ve hesapları inceleme sonrası haklı olarak reddedilen kişiler seçilmemiş ilan edilebilirler. Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonu, kampanya harcamalarının incelenmesi sonrası yasaya aykırılığa karar verirse, yasanın öngördüğü zaman zarfında, hesap sahibinin seçilemez addedilmesi cezasının tatbiki amacıyla görevi seçim yargıcına sevk etmek zorundadır. Yasama Meclisi seçimlerinde seçim yargıcı Anayasa Konseyidir.³

Bir adayın seçimine karşı itiraz olması halinde, sözkonusu adayın seçilmemiş olmasının ilan edilebilmesi için, seçimin yapıldığı bölgedeki bütün adayların durumunun incelenmesi gerekir. Özellikle seçilmiş ilan edilen adayın yükümlülükleri düşer ve Anayasa Konseyi, seçimini iptal eder. Bu durumda, Anayasa Konseyi, seçim yasınının 186-1. ve 187. maddeleri uyarınca seçimde düzenlenmiş bütün rapor ve belgeleri, özellikle Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonu tarafından hazırlanan ve birleştirilen belge, rapor ve kararları olduğu gibi, adayların kampanya hesaplarını ilan ettirir. Seçim yasınının 118-2. ve 118-3. maddeleri milletvekili seçimlerine uygulanmaz.⁴ Netice itibarıyla, bir bölgede itirazlar olduğunda, Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonunca hesapların incelenerek karara bağlanmasını gerektiren iki ay sonrasında, sözkonusu Komisyon nedeniyle, Anayasa Konseyinin süresinin uzaması, bu kabul edilemez seçimi kazanma hakkını (miras iktisabını) geri vermez.⁵

Şayet seçime itiraz edilmemiş ise, Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonunu, 128. maddenin ikinci fıkrası hü-

kümlerine aykırı bir hareketi görülmesi şüphesi olan her adayın durumunun açıklanması için Anayasa Konseyi'ne başvurur. Ancak, 128. maddenin birinci fıkrasının da sözkonusu olan siyasal hayatın şeffaflığı için malvarlığıyla ilgili bildirimlerin verilmesindeki aykırılık için Komisyon, Milli Meclis bürosuna başvurur ve sözkonusu büro, gereğinin yapılması için Anayasa Konseyine başvurur. Anayasa Konseyi, her iki durumda da, gerektiğinde, seçilemezlik halini tartışır ve seçim yasınının 136-1. maddesi uyarınca aynı karar ile milletvekilinin müstafilğini ilan eder.

Bütün durumlarda seçilme yasağı süresince, yapılması zorunlu olan muhtemel ara milletvekilliği seçiminde, cezalı durumda olan kişinin seçime katılması yasaktır.⁶

3. Avrupa Parlamentosu Seçimleri

Avrupa parlamentosu temsilciler seçimlerinde, seçim yasınının 128. maddesinin ikinci fıkrası liste başı adaylara uygulanır. Burada seçim yargıcı yalnızca Danıştay'dır. Seçim yasınının 128. maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı davranışta bulunan liste başı adayın seçilemezliğiyle ilgili uygulamaya konan prosedür, (yukarıda açıklanan) milletvekillerininkiyle aynıdır.⁷

Kıscacası, seçim kampanyası harcamalarında usulsüzlük görüldüğünde veya belirtilen zamanda teslim edilmediğinde ve yasayla belirtilen tavanın aşıldığı ortaya çıktığında, gerekli incelemeler yapıldıktan sonra, sonuç, seçime giren adayın aleyhine gerçekleşmiş olur ve dahi seçildiği ilan edilse veya diğer bir deyişle mazbatasını alsın bile müstafi addolunur.

B- Siyasi Hayatın Finansmanı

Siyasetin finansmanı seçime katılan adayları ve partiler veya grupları içermektedir.

1. Adayların Finansmanı

Siyasi hayatın finansmanı bir mali vekil (finansman şirketi veya gerçek kişi olabilir) aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Şeffaflığı ise,

³ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 469.

⁴ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 469.

⁵ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 469.

⁶ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 469.

⁷ Code Électorale, Législation et Réglementation: (Madde 5, 25), a.g.e., 469 ve 626, 632.

bu mali vekilin faaliyetlerinin açıklığı ve kontrolü ile sağlanmaktadır. Mali vekil, kampanya harcamaları için bağış toplar ve gelir ve giderlerin bilançosunu düzenler. O, aday ve seçim kampanyası finansmanına katılan üçüncü kişiler arasındaki zorunlu bir aracıdır.

Mali vekil, valiliğe mali vekil olduğunun bildirimini ile veya resmi gazetede seçim finansman şirketi olduğunun ilanı ile kampanya için açtığı banka veya posta hesabıyla sözkonusu bağışları, kişisel gelirleri ve siyasi parti veya grubun katkısını veya ticari nitelik taşıyan gelirleri tahsil eder.

Aday adına açılan banka veya posta hesabındaki bütün gelirler ve giderlerin bilançosu gösterilir. Banka veya posta hesabının başlığında vekilin unvanı belirtilir ve banka veya posta hesabı cari hesaptır. Bu hesaptan işlem yapmaya sadece mali müşavir yetkilidir. Adayın kendisi dahil hiç kimseye hesabı kullanmak için vekalet verilemez.⁸

Seçim harcamalarının finansmanındaki şeffaflığın anlaşılması için detaylı olarak verilen aşağıdaki bilgiler yararlı olacaktır.

a) Adayın Finansmanı ve Mali Vekili

Seçime katılan her adayın, seçim yasasının 52-4. maddesi hükümleri uyarınca bir mali vekil seçme yetkisi bulunmaktadır. Bu mali vekil, seçim kampanyalarında onun tanıtımı, liste içinde seçime katıldığı takdirde adayın liste başı olan kişinin tanıtılması faaliyetini yürütür. Bu vekil, bir mali müşavir olduğu gibi bir finansman şirketi de olabilir. Aday, aynı zamanda, hem bir mali müşavir hem de finansman şirketi ile çalışamaz. Ancak biri ile olan sözleşmesini feshettikten ve seçime katıldığı ilin valiliğine bilgi verdikten sonra diğeri ile çalışabilir. Anlaşmanın feshedilmesi halinde hesap bloke edilir ve yeni bir şirket veya mali müşavir ile anlaşma yapıldığında, blok edilen hesaptaki net miktar, gelir ve gider belgeleriyle birlikte anlaşma yapılan şirket veya müşavirin hesabına aktarılır ve her şirket veya müşavir, ölüm durumu hariç, kendi döneminin hesabının mahsubunu yapar. Hesabın devamlılığı

açısından yeni göreve başlayan şirket veya müşavir, halefinden devraldığı mahsubun üzerine devam eder.

Öte yandan, tek adaylı bir seçime girmekten vazgeçen aday, mali vekilinin görevlerine son verdiğinde, kampanya hesabında biriken bağış miktarını, eğer bir partinin finansman şirketine aktarmak isterse, yasa, bu aktarıma müsaade etmemektedir.

Diğer taraftan aday, bir aday listesi içerisinde seçime katılmış ise, adaylıktan vazgeçtiği zaman, listenin mali vekilinin görevine son veremez ve kendisi adına verilen bağışlar da listenin kampanya masrafları için sarfedilir.⁹

a) Siyasi Partilerin Finansmanı ve Mali Vekili

Seçime katılan adayların kampanya hesaplarına bağış toplamak amacıyla vekil tayin etme hakları olduğu gibi, siyasi parti veya grupların da mali vekil seçme hakları mevcuttur. Bunu sağlayan 11 Mart 1998 tarihli ve 88-227 sayılı kanun olmuş, ancak adaylara bağış yardımını düzenleyen 15 Ocak 1990 tarihli ve 90-55 sayılı kanunun seçim yasasına kazandırdığı 52-4. ila 52-18. maddelerle birlikte siyasi partilerin bağış yardımıyla ilgili sözkonusu kanunun bazı maddelerinde de görülen lüzum üzerine değişiklikler yapılmıştır. Siyasi partilere mali vekil aracılığıyla bağış yapılmasını düzenleyen 88-227 sayılı kanun, harcamaların şeffaflığıyla ilgili çıkarılan ilk kapsamlı kanundur.

Her parti veya onun bölge teşkilatının, seçim kampanyasının finansmanına bağış toplamak amacıyla, 11 Mart 1988 tarihli yasanın 11. maddesiyle öngörülen bir mali vekili seçme hakkı vardır. Bu mali vekil, gerçek kişi olan bir mali müşavir olduğu gibi, bir finansman şirketi de olabilir. Bir siyasi partinin mali müşavir veya finansman şirketi seçmesi kendi isteğine bağlıdır.

Parti ve gruplar dışındaki hükmi şahısların seçime katılan adaylara her türlü yardımını sağlayan seçim yasasının 52-8. maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine göre, bağış toplamak üzere bir mali vekil bulunmadığı zaman,

⁸ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 457.

⁹ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 456-457.

siyasi partinin yardım toplama hakkını kaybedeceği ve hangi ad altında olursa olsun, hükmi şahısların adayların kampanya hesabının finansmana katılmasının sonuçta yasak olduğu şeklinde bir uygulama yapılmıştır.¹⁰

Bir siyasi parti aynı anda sadece bir mali vekil ile çalışabilir. Bununla birlikte, bölge teşkilatları veya organları (örneğin, federal iller, yerel teşkilatlar..) aynı zamanda bir vekilin yardımlarından, bağlı olduğu partinin onu bu amaçla seçmesi kaydıyla, faydalanabilir. Bu durumda, bir siyasi partinin mali vekili, her defasında, ait olduğu yer bakımından tartışma konusudur. Oysa bu vekil, hem siyasi partinin hem de aynı zamanda bölge teşkilatının mali vekilidir.¹¹

Siyasi partilere veya gruplara, mali vekil aracılığıyla, seçim kampanyalarının finansmanı amacıyla, gerçek kişilerden sağlanan bağışlar aracı mali vekilin açtırmakla yükümlü olduğu tek bir banka veya posta hesabında toplanır.

Bir mali vekil (gerçek kişi veya finansman şirketi), sadece bir partinin (veya bu partinin tek bir bölge teşkilatı veya organının) yararına hareket eder. Aynı şekilde, aynı parti (veya bir bölge teşkilatı veya organı) aynı anda sadece tek bir mali vekile (gerçek kişi veya finansman şirketi) yardım için başvurabilir. Ancak parti veya bölge teşkilatı ve organları ardarda, mali müşavir veya finansman şirketi gibi hareket eden bir çok mali müşavire yardım amacıyla başvurabilir.

Bu durumda, partinin, mali müşavirin görevine son vermesi ve yeni bir mali müşaviri göreve başlatmasından önce, görevlendirme veya anlaşma talebinde bulunması gibi, finansman şirketinden anlaşmasının feshini istemesi gerekmektedir.

Mali vekilin görevine son verilmesi halinde, banka veya posta hesabı yeni bir mali müşavir görevlendirilinceye veya bir finansman

şirketiyle anlaşma yapılincaya kadar dondurulur.

Farklı mali müşavirlerle çalışıldığı takdirde, her şirket veya mali müşavir kendi yönetimindeki hesabı, sonuncusunun ölümü hariç düzenler.

2. Seçim Finansman Şirketi

Seçim yasasının 52-4. maddesinde belirtildiği üzere seçim kampanyasının finansmanı amacıyla seçim finansman şirketleri görev yaparlar. Bir finansman şirketi oluşması için iki gerçek kişi yeterlidir.¹²

a) Adayın Seçim Finansman Şirketi

Sadece seçim kampanyası sırasında adayı seçim kampanyasının finansmanı amacıyla iki veya daha çok kişinin ortaklaşa hareketiyle bir seçim finansman şirketi oluşur. Şirketin görevi ne harcamalara katkıda bulunanlar ile adaylar arasında bağlantı kurmak ne de bir gerçek kişi veya hükmi şahsı zenginleştirmektir. Bütün gayesi, seçim kampanyasının finansmanı hesabına sadece belirtilen sürelerde bağış toplamaktır ve onun mahsubunu yapmaktır. Seçime giren ve desteklenen aday ve aday listesinde yer alanlar, sözkonusu şirketin ortağı olamaz. Şirket, yazılı bir beyanla desteklediği adayı ilan etmek zorundadır ve hesaba giren ve çıkan meblağları gösteren bir banka hesabı veya tek bir posta hesabı açmakla yükümlüdür. Şirketin masrafları da adayın kampanya hesaplarından karşılanmaktadır. Aday, halen parti adına görevini sürdürüyor ise bir parti veya grubun seçim finansman şirketini seçebilir, fakat bir başka kampanya şirketini de finansman şirketi olarak seçemez.¹³ Şirketin şekli ve üstleneceği görev ve yükümlülükler açık bir şekilde yasalarda ortaya konmaktadır.

b) Şirketin Feshi

Seçim kampanyasının finansmanı için kurulan şirket, adayın harcamalarının sona ermesinden üç ay sonra kendi kendini fesheder. Bu fesihden önce şirket, hesapların mahsubunu yapıp, bakiyeleri bildirmek zorundadır.

¹⁰ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 480.

¹¹ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 480.

¹² Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 453.

¹³ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 454.

Ayrıca, desteklenen aday, adaylığını koymaktan vazgeçerse; şirket, harcamaların sona ermesinden sonraki uygulamayı aynen yapmak durumundadır. Şöyle ki, kendi kendini fesheder ve fesihden 3 ay sonra hesaptaki net bakiyeleri ilan eder.

c) Siyasi Partilerin Finansman Şirketi

Siyasi partiler veya gruplar, bağış toplamak amacıyla bir finansman şirketi veya gerçek kişi olan mali müşavirle çalışırlar. Bir finansman şirketi, 11 Mart 1988 tarihli ve 88-227 sayılı kanunun 11. ve 11-1. maddelerinde ele alınan yükümlülüklerle cevap vermek durumundadır. Bu durumda:

a) Bağlı bulunduğu parti tarafından seçilerek atanması gerekir.

b) Şirketin finansman şirketi olmak amacıyla onay alması gerekir. Bu onay, Siyasi Finansman ve Kampanya Hesabı Milli Komisyonunu tarafından verilir ve 9 Temmuz 1990 tarihli ve 90-606 sayılı kararın 9. maddesiyle tespit edilen şartlarda resmi gazetede yayımlanır.

c) Şirketin faaliyeti, bir siyasi partinin finansman şirketi olmasıyla sınırlıdır.

d) Finansman şirketi olma onayını alan bir şirketin statüsü, faaliyetlerini yapacağı seçim bölgesinin tanımını ve kabul edilecek bütün bağışların orada toplanması için tek bir banka veya posta hesabı açma mukavelesini içermelidir.¹⁴

Yukarıdaki maddelerde açıklanan hususlara riayet etmeyen şirketin onayı iptal edilir ve faaliyet gösterdiği bölgelerde bağlı olduğu partinin aldığı oylar, devlet yardımı hesaplanmasında, sözkonusu partinin oylarından düşülür. Onayın verilmesi gibi, Siyasi Finansman ve Kampanya Hesabı Milli Komisyonunca, verilen iptal kararı da aynı şekilde resmi gazetede yayımlanır.¹⁵

3. Mali Müşavirlik (Gerçek Kişi)

Seçime katılan aday veya siyasi parti veya gruplar, bir finansman şirketiyle seçim kampanyalarının finansmanına bağış toplamak amacıyla çalışabilecekleri gibi, bir mali müşavir ile de çalışabilirler.

a) Adayın Mali Müşaviri

Gerçek kişilerden özgürce seçilen mali müşavir, bir finansman şirketinin yapması gereken bütün yükümlülükleri yerine getirmek ve finansmana bağış toplamaya ilgili sınırlamalara uymak zorundadır. Mali müşavirin görevinin sona ermesi de finansman şirketinin gibidir.

Vekillik süresinin sonunda müşavir, yaptığı harcamalara ait bir bilanço, detaylı bir şekilde adaya takdim eder. Hesapta bakiye görülüyor ise, adayın talebi üzerine, ya bir siyasi partinin finansman şirketine veya bir veya birden çok kamu yararına çalışan tanınmış kuruluşlara kalan bakiye hibe edilir. Yukarıda öngörülen süreler ve şartlarda sözkonusu bakiyelerin hibesine karar verilememesi durumunda, adayın bulunduğu yerin valisinin isteğiyle, bu bakiyelerin hibe edileceği kamu yararına çalışan kuruluş veya kuruluşları tespit etmek üzere Cumhuriyet Savcısı Mahkeme başkanına müracaat eder. Bu durum, yapılan hibenin kabul edilmemesi durumunda da geçerlidir.¹⁶

b) Siyasi Parti veya Grubun Mali Müşaviri

Bir siyasi parti veya onun bölge teşkilatları ve organları, serbestçe seçeceği gerçek kişi olan bir mali müşavir ile çalışabilir. Bu durumda, siyasi parti veya onun bölge teşkilatları ve organları tarafından seçilen mali müşavirin ismi, bulunduğu ilin valiliğine yazılı olarak bildirilir. Ayrıca bu bildirimde, sözkonusu müşavirin içerisinde faaliyet göstereceği seçim bölgesi de belirtilir. Bu bildirimde, seçilen müşavirle yapılan sözleşme de eklenir.

Mali müşavir, bütün bağışların orada toplanması amacıyla tek bir banka veya posta hesabı açmakla yükümlüdür.

¹⁴ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 482.

¹⁵ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 482.

¹⁶ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 53-54.

Partinin mali müşavirinin valiliğe tescilinden sonra valilik, zaman kaybetmeksizin Siyasi Finansman ve Kampanya Hesabı Milli Komisyonuna mali müşavir hakkında bilgi verir. Bu bilginin içerisinde, mali müşavirin adı, soyadı ve adresi, bağlı olduğu siyasi organ ve içerisinde faaliyet göstermekle görevlendirildiği seçim bölgesi yer alır.¹⁷

4. Kampanya Hesabı

Ülkede yapılan her seçime katılan kişi veya partiler, bir mali vekili olanlar veya nüfusu 9.000 altında olan bölgelerde seçime katılanlardan mali vekil tutma hakları bulunmayanlar dahil, bir kampanya hesabı tutmakla yükümlüdür. Bu hesap, belgelere (fatura, döviz vb. gibi dayanılarak), gelirleri ve aday veya banka hesabınca karşılanan giderler gösterilmek suretiyle, kıdem sırasına göre, hesabı tutanlardan veya hesap uzmanlarından bir üyenin takdimi ile, seçimlerin yapıldığı oylamayı takip eden iki ay içinde ekleriyle birlikte valiliğe teslim edilir., Hesapların valilikten teslim alınışı sırasında gelirlerle ilgili ve sayısal değerleri gösteren belgeler, Siyasi Finansman ve Kampanya Hesabı Milli Komisyonunca özel hazırlanmış ve sadece kendisi tarafından açılan bir zarfın içerisine konur.¹⁸

Bu hesabının tutulmasını kolaylaştırmak amacıyla Siyasi Finansman ve Kampanya Hesabı Milli Komisyonu bir formüler (formulaire) hazırlamıştır.¹⁹

Bu prosedürlerin yerine getirilmemesi halinde, seçilen adayın müstafililiği sözkonusudur. Özellikle hesapları süresinde teslim etmemesi, kampanya hesabının takdiminde kıdem sırasına göre hesabı tutan hesap uzmanlarından bir üyenin müdahale etmesi, gelir ve giderlerin kanıtlanamaması, adayın yararına gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamının gösterilmemesi, kampanya hesabının tamamı veya tek olduğu gösterilmediğinde ve şayet sadece yasadaki süreden sonra hesabın valiliğe doğru olarak tes-

cili yapılmadığında, müstafilik durumu uygulanmıştır.²⁰

Adayların seçim kampanyasının finansmanı için sağlanan gelirler, Milli Komisyonca kaynağı belirlenen ve harcamalar tavanına dahil olmayan adayın kişisel gelirlerinden veya ortak listede seçime katılan adayların kişisel gelirlerinden, kendisini destekleyen siyasi parti veya grupların adayın seçim kampanyasına doğrudan bağışladığı nakdi yardımlardan, izin verilen kampanya harcamaları 100.000 Frank'a denk veya üzerinde bir bedele tekabül ediyorsa bunun %20'ni aşmayan mali vekil tarafından sağlanan bağışlardan, gerçek kişiler tarafından karşılanan harcamalar ve usulüne uygun diğer yardımlardan oluşmaktadır. Devletçe adaya yapılan yardımlar bunun dışındadır. Gelirlerle ilgili bütün ticari faaliyetleri mali vekil yürütür.

Kendisi tarafından veya hesabınca karşılanan adayın giderleri; seçim kampanyası döneminde karşılanan (seçim bölgesi dışında da bastırılsa dahi) afiş bastırma ücretleri, politika konularıyla ilgili bir adayın kitabının promosyon giderleri, adayın tanıtımını yapan kurum ve kuruluşlara ve adayın yanında yer alması adaya puan kazandıracak seçim bölgesinin önemli kişilerine yapılan bağışları, mali müşavirlik ücretleri, adayın lehine yapılan ve seçmenin önceliklerini araştıran anket (ancak adayların seçilme şansı hakkında anket düzenlenemez) ücretleri, adayın doğrudan ve dolaylı yoldan yararlandığı hizmet (propaganda taşıtlarınının kiralanması, seçim bürolarının iki aylık kiralari ve telefon giderleri, büroların kısmi kullanımının ücretleri vb.) alım ücretleri, tanıtıcı broşür (tanıtım gazetesi) ücretleri, propaganda malzemelerinin dağıtım ücretlerinden oluşmaktadır. Broşür, afiş, el ilanı basımında kullanılan kağıtlar ve afişlerin asılacağı yerlerin ücretleri bu giderlerin dışında olup, devlet tarafından karşılanmakta ve harcamalar tavanının dışında tutulmaktadır.²¹

¹⁷ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 483.

¹⁸ Financement des Campagnes Électorales et des partis Politiques: Madde 39-2, a.g.e., 18.

¹⁹ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 459.

²⁰ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 458.

²¹ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 463-464.

Hesap, gelir ve giderleriyle denk olmalı ve açık vermemelidir. Eğer kampanya hesabının denksizliği, kesinleşen gelirlerle karşılanmaz ise; aday, hizmet aldığı kişilerin avans veya ödemelerini kendi parasından yapar. Bu borçlar tam olarak kanıtlanabilmelidir. Söz konusu borçlar, adayın kendi öz gelirleriyle veya bir siyasi parti veya grubun yardımıyla kapatılabilmelidir. Hesap açığının miktarı ne olursa olsun, bu borçlar, ne zaman geleceği belli olmayan bağışlardan karşılanacak sözünüle kapatılamaz. Siyasi Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonu, eğer hesapta açık bulunur ve tavanı aşarsa veya yasa dışı bağış toplanması durumu söz konusu olursa hesabı değerlendirmeye almaz ve reddeder.

Adaylık başvurusu için ödenen ücret harcamaların dışındadır. Ayrıca, sadece birinci tur oylamaya katılan adayların hesabı, birinci tur oylamadan sonra yapılan harcamaları kapsamaz. Seçim kampanyasında zorunlu olarak kullanılan daktilo ve fotoğraf makinelerinin ve benzeri araçların piyasadaki kullanım değerleri kampanya hesabında dikkate alınır, ancak, söz konusu taşınmazların ve benzerlerinin demirbaş olarak satın alınması kampanya hesabından yapılamaz.²²

Hesaplar valiliğe tesliminin ardından incelenmek üzere, sözkonusu incelemeyi yapmak üzere kurulan Milli Komisyona gönderilir. Bu komisyon, incelemeyi yaptıktan sonra, hesapların doğruluğunu veya düzeltilmesini veya reddedildiğini ilan eder.

Seçim kampanyasına bağımsız olarak katılan bir aday, oylamanın birinci turundan önce bir aday listesine dahil olursa, bu durumda, adayın önceki harcamaları listenin lehine yapılmış sayılır ve sözkonusu harcamalar, aday listesinin hesabına ilave edilir. Ancak, bağımsız olduğu dönemdeki harcamalardan doğan cezai müeyyideler kişiye aittir.²³

İki tur arasında birleşik liste oluşturulduğunda durum farklıdır. Birleşmiş listede yer alan aday tarafından hazırlanan kampanya hesabı, iki tur arasında yeni listesince yapılan kampanya harcamalarını ve bununla birlikte,

birinci turdan önce yer aldığı listenin başındaki adayın listesi tarafından yapılan harcamaları da içerir. Eğer birleşik listede yer alan aday, birinci turda hiçbir liste içinde yer almamış ise, bu durumda birinci tur oylama öncesi yapılan harcamalar, adayın ikinci turda dahil olduğu yeni listenin adaylarının çoğunluğunun geldiği listenin kampanya hesabına dahil edilir. Aynı zamanda, birinci tur oylamadan önce, ikinci tur oylama amacıyla birleşme anlaşması yapan farklı listelerde yer alan adaylar, doğal olarak, birinci turdan önceki listesince sadece yapılan harcamalarını kapsayacak kendilerine ait kampanya hesaplarını düzenlerler.²⁴

11 mart 1988 tarihli kanunun hükümlerinin bir kısmından veya tamamından yararlanan siyasi parti veya grupların da, seçim kampanyasındaki gelir (hazine yardımı veya mali vekile ödenmesiyle vergi indirimini sağlayan gerçek kişilerden alınan bağışlar olsun) ve giderlerini gösteren bir hesap düzenleme yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu hesap, sadece siyasi partilerin veya grupların merkezlerinin değil, onun faaliyet alanı içinde bulunduğu bütün teşkilatları ve organları ile karar vermede yetkili olduğu şirketlerini de içermektedir.

Bu hesap, her yıl sonu kapatılır ve iki denetmen tarafından kontrolünün arkasından, yılın birinci yarısında, Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyona gönderilir. Sözkonusu komisyon incelemenin ardından, aday hesaplarını olduğu gibi, ancak, partilerin veya grupların hesaplarının özetlerini resmi gazetede ilan edilmesini sağlar.

Hesaplarda inceleme sonucu bir eksiklik çıkması halinde, siyasi parti veya grup, kanunun 8. ila 10. maddesi hükümlerinde yer alan hazine yardımından faydalanma hakkını kaybeder.

5. Bağış Toplama El İlanları ve Makbuzları

Bağış toplamak amacıyla finansman şirketi veya mali müşavir tarafından seçmenlere dağıtılan propaganda malzemesi el ilanlarında şirket veya mali müşavirliğin açık kimlikleri ve aday veya aday listesi veya görevlendiren bir siyasi parti olması halinde ise, siyasi parti tarafından seçildikleri tarihler yer aldığı gibi, toplanacak

²² Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 462.

²³ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 464.

²⁴ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 464.

yarımdan yararlanacak aday veya aday listesi veya duruma göre siyasi partinin adı da yer alır. Ayrıca, bu ilanlarda aday veya aday listesi ile siyasi partilerin, sadece seçim kampanyası için, sözkonusu şirket veya mali müşaviri aracılığıyla bağış topladığı belirtilir. Bağış yapacak insanlar için bu bilgilerin bildirilerde yer alması bir şeffaflık örneğidir.

Seçime katılan aday veya aday listesine bağış toplamak amacıyla dağıtılan el ilanlarında, yukarıdaki maddelerde belirtilen hususlar yer almadığı zaman, mali müşavir veya finansman şirketinin her yöneticisi cezalandırılır.

Bağış yapanlar tarafından imzalanan makbuzlarda, ödenen miktara göre, makbuzu tanzim eden mali müşavire veya finansman şirketine ve vergi yükümlüsü olan gerçek kişilere ait bilgiler yer almaktadır. Bir yolsuzluk olduğunda sözkonusu makbuzların geçerliliği tartışma konusu olabilmektedir.

6. Bağıştan Vergi İndirimi

Adayın veya aday listesinin ve siyasi partilerin seçim kampanyalarının finansmanı amacıyla, onların finansman şirketine veya mali müşavirine yaptığı her bağış için makbuz alan gerçek kişilere, kampanyanın şeffaflığının sağlanması amacıyla, gelirlerinden vergi indirimi hakkı verilmektedir. Ancak, vergi indirimi, hesapları denetlemek için kurulan komisyonun bağışların yapıldığını doğrulaması sonucu gerçekleşmektedir. Bir usulsüzlük olduğunda komisyon, bağış yapanın müracaat edeceği vergi idaresini durumdan haberdar etmektedir.

Yapılan bağış karşılığında gerçek kişilere verilen her makbuz, gelirler üzerinden vergi indirimi talebinde, vergi indirimine olanak tanıyan bir belge olmaktadır.

Mali müşavir veya finansman şirketi olan bir mali vekil ile çalışma, bir siyasi partiye, kamu yararına çalışan kurum ve kuruluşlara yapılan belli şartlardaki bağışlara, bağış yapanın lehine, gelir üzerinden vergi indirimi hakkı veren, gerçek kişilerin bağışlarını tahsil etme imkanı sağlamaktadır.²⁵

Öte yandan, siyasi partilere verilen üyelik aidatları da, ilgili partinin mali vekili (finans-

man şirketi veya gerçek kişi olan mali müşavir) aracılığıyla verilmesi kaydıyla, vergi yasasında 1995 yılında yapılan değişiklik sonucu, gelirden vergi indirimi kapsamına girmiştir. Bir nevi bağış şeklini almaktadır. Çünkü partilere sağlanan mali kaynaklarda, vergi indirimi hakkı doğuran aidatların tahsili, vergi yasasının 200. maddesi ile belirlenen tavan sınırının içinde yer almaktadır.²⁶

7. Harcama Belgelerinin Teslim Alınması ve Saklanması

Harcama belgeleri, seçimleri takip eden iki ay içerisinde seçime katıldıkları seçim bölgesinin valiliklerine teslim edilir ve bu belgeler, incelemeyi yapacak komisyon tarafından özel bastırılan zarflara konulmak suretiyle teslim alınır ve kontrolünün ardından, komisyonca 3 yıl muhafaza edilir²⁷ ve alınan kararlar ilgili valiliklere bildirilir.

8. Bakiyeler

Seçimler sonunda, adayların seçim finansman şirketi veya mali müşavirinin açtığı banka hesabı veya posta hesabında kalan bakiyeler ya bir partinin finansman şirketinin veya kamu yararına çalışan bir veya birçok derneğin hesabına aktarılır. Bu mümkün olmadığı zaman, finansman şirketinin bulunduğu ilin valisinin talebi üzerine, Cumhuriyet Başsavcısı, Ağır Ceza (Büyük Asliye) Mahkemesi başkanını, sözkonusu bakiyenin verilmesini teminen, kamu yararına çalışan kurum veya kuruluşları tespit etmekle görevlendirir. Belirlenen kuruluşlarca mevcut bakiyelerin kabul edilmemesi halinde de bu yöntem uygulanır.

Diğer taraftan, eğer aday seçime katılmaktan vazgeçerse, hesapta biriken meblağ için de bu sistem geçerlidir.²⁸

Siyasi partilerin hesaplarındaki bakiyeler için yukarıdaki hükümler geçerli değildir. Şirket veya mali müşavir değiştirildiğinde hesap dondurulur ve yeni şirket veya mali müşavir,

²⁶ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 481.

²⁷ Code Électorale, Législation et Réglementation: Madde 12 a.g.e., 659

²⁸ Code Électorale, Législation et Réglementation: Madde 12, a.g.e., 659.

²⁵ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 480.

seçilince hesap yeniden devam eder. Bu durumda, ölüm durumu hariç, her şirket veya mali müşavir, kendi döneminin hesabını tutar. Normal durumda ise, yıl sonu hesaplar kapatılır ve denetçilerin onayı ile komisyona gönderilir ve resmi gazetede hesap özetinin yayımını sağlayan komisyonun incelemesini müteakip, yılın ilk yarısında serbest bırakılır.

III- Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonu

Seçim kampanyalarının hesaplarının incelenmesi ve hakkında karar verilmesi ve özellikle kampanya harcamalarında şeffaflığın sağlanması ve üst sınıra uyulup uyulmadığının tespit edilmesi amacıyla seçim yasasının 52-14. maddesiyle bir komisyon oluşturulmasına karar verilmiştir. Komisyonun görevi, seçim bölgelerindeki valiliklerden ve parti veya gruplardan kampanya hesaplarının ve eklerinin vakit geçirmeden incelenmesi için kendisine ulaştırılması ile başlar. Ayrıca, valilik, seçimlerden sonraki iki ay içerisinde kampanya hesaplarını teslim etmeyen aday veya aday listelerinin isimlerini, Komisyonun seçim yargıcını yasaya aykırı davranan adaylar hakkında işlem yapabileceğini teminen görevlendirebilmesi amacıyla, mümkün olan en hızlı şekilde komisyona bildirir.²⁹

A- Oluşumu

Komisyon, 5 yıllık bir süre için Danıştay, Yargıtay ve Sayıştay üyelerinden belirli şartları taşıyanlardan, her kurumdan üçer kişi olmak üzere, dokuz kişiden oluşur ve aralarından kendi başkanlarını seçerler. Komisyon, görevi icabı, devlette görevli görevlilerin bilgilerinden de yararlanır.

B- Görevleri

Komisyon kendisine ulaştırılan kampanya hesaplarını en geç altı ay içerisinde inceler. İnceleme süresi altı ayı geçerse, hesap, incelemeden onaylanmış olarak geçmiş addedilir. Seçime itirazların olduğu durumda, kendisine hesapların teslim edilmesini takip eden iki ay içerisinde, adayların kampanya hesapları hakkında kararını bildirir.

Komisyon, süresinde teslim edilmeyen kampanya hesaplarını tespit eder, hesapları inceler ve onaylar, hesap sahiplerini dinledikten sonra problemlili hesapların düzeltilmesi veya reddedilmesi kararını verir ve bir yolsuzluk durumu ortaya çıkması halinde dosyayı savcılığa gönderir.

Hesabın reddedilmesi veya düzeltme kararı sonucunda hesapta seçim harcamalarının tavanını aşan bir durum ortaya çıkarsa veya Komisyon, kampanya hesaplarının belirtilen zamanda teslim edilmediğini tespit ederse, kendisi idari bir yetkiye haiz olmasından dolayı,³⁰ işlem yapılması için dosyayı savcılığa sevk eder.

Diğer taraftan Komisyon, seçim harcamalarının tavanı ve finansmanı hakkında yürürlükte olan yönetmeliği göre (Madde 39-3), kampanya hesabında gösterilen harcamaların bir kısmının veya tamamının ödenmesinin öngörülmesi halinde, adayların kampanya hesapları hakkında vermiş oldukları kararı bildirir.³¹ Eğer kampanya harcamaları, gerekirse hesabın yeniden düzenlenmesinden sonra, müsaade edilen üst sınırı geçerse, kampanya hesabını vermesi zorunlu olan aday, bütün ödeme hakkını kaybeder.³²

Ayrıca, hesapta kesin olarak bir fazlalık tespit edildiği zaman ise, Komisyon, kampanya hesabını vermesi zorunlu olan adayın Devlet Hazinesine yatırmakla yükümlü olduğu bu fazlalığa denk bir meblağı tespit eder ve bu meblağ, Devletin dış alacakları gibi yerinde vergilendirilir.

Seçim kampanyası hesaplarında yer alan fatura ve benzeri belgelerde, piyasa şartlarına göre bir fazlalık veya eksiklik tespit edildiği zaman, Komisyon, konuyla ilgili, hesap sahibince ortaya konan deliller ile belgelerin çıktığı merkezleri değerlendirir ve kararını verir. Ayrıca Komisyon, nakdi olmayan, ancak, seçim kampanyası amacıyla, büro veya taşıtların

³⁰ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 466, dipnot 1.

³¹ Financement des Campagnes Électorales et des Partis Politiques; a.g.e., 18.

³² Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 467.

²⁹ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 465.

ve benzeri dolaylı yardımların adayın hizmetine sunulmasını da inceler.

Komisyondun görevlerinden biri de kampanya hesaplarını ilan etmesidir. Fakat kampanya hesabından üçüncü şahıslar bilgilendirilmez ve bu ilan, resmi gazetenin idari konularla ilgili bölümünde ilan edilir³³

Komiyon, yukarıda zikredilen görevlerin dışında yapılmasında fayda gördüğü icraatlarla birlikte, incelemesini yaptığı hesapların bilançosunu yayınlar. Etkinlik raporlarından dördüncüsü Eylül 1998 yılında yayımlanmış ve bu raporda, 1996-1997 yılında yapılan ara ve yerel seçimlerle ilgili tespit edilen gözlemler ve seçim kampanyalarındaki uygulamalar yer almıştır.³⁴

Komiyon, ayrıca, siyasal hayatın finansmanı ile ilgili yasaların ve yönetmeliklerin uygulanması ile ilgili unsurları içeren bir rapor hazırlar ve yayımlar.

IV- Cezai Müeyyideler

Seçim yasasındaki ve buna bağılı olarak çıkarılan kanunlardaki hükümlere uymayan adaylara ve siyasal parti veya gruplara çeşitli ceza ve yaptırımlar öngörülmüştür.

Seçim yasasının 52-15. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, üçüncü kişilerin veya Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyondunun girişimi ile inceleme başlatılırsa, Ceza hakimi seçim yasasının 113-1. maddesinde öngörülen müeyyideleri uygulayabilir.

Siyasi Parti veya gruplardan 11 Mart 1988 tarihli kanunun 11-4. Maddesi hükümlerine aykırı olarak bağış kabul eden veya verenler, para ve hapis cezası veya bu ikisinden biriyle cezalandırılır.

Bir partinin veya grubun seçtiğı finansman şirketi, kendisini finansman şirketi olarak vasıflandıran kanunun 11-1. ve 11-4. maddelerindeki yükümlülükleri yerine getirmez ise, bu durumda, bağılı olduğu parti, sözkonusu şirketin faaliyet gösterdiği bölgelerde aldığı oyların yok sayılması nedeniyle, devletten alacağı hazine yardımının birinci kısmından gerçekte hak edeceği maddi yardımın altında bir yardım alır. Diğer bir ifadeyle, maddi bir kayıp sözkonusu olmaktadır.

Siyasi Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komiyonu, siyasal parti veya grupların hesaplarını incelemesi sonucu kanunun 8. ila 10. maddeleri hükümlerine aykırı bir uygulama ortaya çıkarırsa, sözkonusu parti veya grup hazine yardımını alma hakkını kaybeder.

Öte yandan, sadece onay verdiği bir finansman şirketi veya seçtiğı bir mali müşavir aracılığıyla bağış toplayan siyasal partiler veya gruplar, bunun dışında bir bağış toplaması durumunda, aynı zamanda, doğrudan yararlandığı hazine yardımından faydalanma hakkını kaybeder.

Şeffaflığın diğer ayağını oluşturan ve seçim kampanyalarında bağış veren gerçek veya tüzel kişiler, seçim yasasının 52-8. ve 11 Mart 1988 tarihli kanunun 11-4. maddesinde belirtilen hükümlere aykırı olarak bağış yapmaları halinde ceza mahkemeleri müeyyide uygulama kararı alabilecektir. Bu ceza, beş yıllık aşmayan bir süre için, gerçek ve tüzel kişilikleri, devletin bütün kurumlarından alacakları kamu ihalelerinin tamamının dışında bırakmayı içeriyor.

V- Propaganda Amacıyla Kitle İletişim Araçlarının Kullanım Yasakları ve Cezaları

Seçim harcamaları toplamındaki artışın sınırlandırılması kaygısıyla, seçimlerden önceki üç ay zarfında, izin alınmadan seçim propagandası amacıyla izin verilen belediye ilan panoları dışında propaganda amacıyla afişlerin kullanılması adaylara yasaklanmıştır. Bu yasaklanma, sadece seçim kampanyası döneminde değil, seçimlerin yapılacağı ayın birinci gününden önceki üç ay öncesinden başlayarak, neticelerin alındığı birinci tur oylama tarihine kadar devam etmektedir. Bu hükümlere aykırı davranışlarda bulunanlar, seçim yasasının 90. maddesinin son fıkrası ve 113-1. maddesinin I. bendinin altıncı fıkrasına göre cezalandırılmaktadır.³⁵

³³ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 466-467.

³⁴ Commission Nationale des Comptes de Campagne et des Financements Politiques: Quatrième Rapport D'activité 1996-1997, (Paris, Septembre 1998)

³⁵ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 474.

Özel ve ücretsiz telefon hatları da kampanyaya amacıyla belirtilen sürede kullanılamaz. Buna aykırı davranışlar, yasanın 113-1. maddesinin I. bendinin yedinci fıkrasına göre cezalandırılırlar.³⁶

Adaylara, seçimlerde belirlenen sürelerde, her türlü kitle iletişim araçlarının seçim propagandası amacıyla kullanılma yasaklanmıştır. Bu yasağa uymayanlar, seçim yasağının 90-1. ve bunun dışında 113-1. maddesinin birinci bendinin altıncı fıkrasındaki hükümlere göre cezalandırılır. Bu yasaya aykırı olmasına karşın, seçim yasağının 52-8. maddesinin son fıkrasına göre hareket ederek bağış sağlamaya yönelik basına verilen ilanlar, cezaya çarptırılma nedeni değildir.³⁷

Seçim yasağının 52-1. maddesinin ikinci fıkrasına göre, genel seçimlerin yapılması gereken aydan, altı ay öncenin birinci gününden itibaren, oylamayla ilgili partilerin seçim bölgesinde, bir dernek yönetimi ile veya basılı ilanlar ve afiş bastırma, radyo ve TV'den yayın saati alma, yazılı basından yer alma, sergide stant edinme ve masrafları derneklere olmak üzere plaket bastırma gibi³⁸ propaganda türleriyle gerçekleştirilecek hiçbir kampanya düzenlenemez. Burada, dernekten kastedilen, türi ne olursa olsun, sadece bölgelerdeki dernekler değil, yasama gücü olan bütün derneklerdir. Bir belediye sendikası, bir yönetim çevresi, bir şehrin yardımlaşma derneği de bu mecburi kısıtlamalara tabidir. Ancak, bu kısıtlamalar, seçime giren adayın yararına derneklerin faaliyet göstermesiyle ilgilidir. Oysa ki burada uygun olanı, tanıtımla ilgili verilen mesajın içeriğinin ön plana çıkarılmasıdır. Derneğin temsil düzeyini (image) yükseltmeyi arzu eden bir topluluk derneğinin, katılım çevresinden, yaşama şeklinden, oradaki varlığını ispatlayan kültürel ve tarihi birikimlerinden bahsetmesi ve bazı uygulamaların değiştirilmesini istemesi normal olanıdır.³⁹

³⁶ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 474.

³⁷ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 474.

³⁸ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 476.

³⁹ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 475-477.

Ayrıca, belediyenin çıkarmış olduğu bültenler veya gazeteler sürekli başkan veya üyelerinin faaliyetlerini içeriyorsa veya ilk sayısı seçimler dönemine denk gelmiş ise, Siyasal Finansman ve Kampanya Hesapları Milli Komisyonu, sözkonusu yayınları da, sürekli isimlerin geçmesini ve fotoğrafların yayınlanmasını seçim propagandası olarak görmesinden dolayı, promosyon adı altında değerlendirilmekte ve bunların ücretlerinin yarısını bir adayın veya sürekli yayınlarda yer alan ve seçime katılan diğer adayların her birinin seçim harcamalarına dahil etmektedir.⁴⁰

Yasaya aykırı davranış içinde bulunanlar 90-1. ve 113-1-I-6. maddeleri hükümlerine göre cezalandırılırlar. Bu yasaklamalardan şu iki hedef sağlanmak istenmektedir:

1. Adaylar arasında eşitliği sağlamak. Bu durumda, bütün adaylar aynı yasaklama kapsamına girdiklerine göre, görevlendirdikleri dernekler kanalıyla görev süresi sona erenlerin (veya adayların yararlandığı bir başka vekilin) lehine bir propagandanın yapılmamasına özen gösterilmelidir.

2. Adayların seçim harcamalarına üst sınır koyan hükümlere aykırı davranışlarına engel olmak. Eğer bir derneğe kendi yönetimi veya icraatlarını anlatma izni verilir ise, bu durumda sözkonusu dernek, bu yönetimde veya icraatlarda bir miktar sorumluluk taşımış gibi değerlendirilebilecek adayların birinin veya bir çoğunun faydasına doğrudan veya dolaylı yapılmış bir propaganda faaliyeti gibi ücretini ödeyecektir (finanse edecek⁴¹tir).

Diğer taraftan aday veya adaylar listesinin bilgisi ve anlaşması dışında, adayın veya onun içinde yer aldığı listenin yararına hiç bir şekilde ticari ilanlarla propaganda yapılamaz.

VI- Fransa'da Malvarlığı Bildirimleri ve İnceleme Komisyonu

Fransa'da, malvarlıklarının bildirim ve denetlenmesi, siyasetin şeffaflığının bir parçası olarak kabul edilmekte ve sadece malvarlıklarının

⁴⁰ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 476-477.

⁴¹ Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 475.

denetimi için özel komisyon oluşturulmaktadır.

A- Malvarlığı Bildirimleri

Fransa'da, her düzeyde görev yapan yetkililer için malvarlığı bildirimini verme yükümlülüğü bulunmaktadır. Malvarlığı bildirimini, senatörlerin dışındakilerinki kurulan komisyona verilir. Malvarlığı bildirimleri, bir tutanak karşılığında veya iadeli taahhütlü posta ile komisyona gönderilir. Bu bildirimde görevlerin başlangıç ve bitiş tarihleri, varsa önceki görevler, seçilmişler için seçildiği yerler ve diğer bilgiler ile sahip olunan bütün menkuller ve gayri menkuller ile gelir getiren akarlar ve benzeri gelirler kaydedilir.⁴²

1. Milletvekillerinin Malvarlığı Bildiriminde Bulunmaları

Şeffaflığın diğer bir ayağını oluşturan konu ise malvarlıkları beyanıdır. Yeni göreve başlayan milletvekilleri, iki ay içerisinde malvarlığı bildirimlerini Siyasi Hayatın Finansmanının Şeffaflığı Komisyonuna vermekle yükümlüdür. Ayrıca milletvekilleri, malvarlığı durumlarındaki zamanla meydana gelecek değişiklikleri de, gerekli gördükleri takdirde, söz konusu komisyona vereceklerdir. Milletvekillerinin vekillik süresinin bitiminde veya meclisin feshedilmesi halinde, görev bitiminden en erken iki ay önce ve en geç bir ay sonra malvarlığında meydana gelen değişiklikleri liste halinde gösteren bir belge, ekleriyle birlikte (ölüm durumu hariç), komisyona teslim edilir. Altı aydan kısa süreli görevlerde yeni bir bildirim verme zorunluluğu bulunmamaktadır.

2. Hükümet Üyelerinin ve Önemli Görevlerde Bulunanların Malvarlığı Bildiriminde Bulunmaları

Hükümet üyeleri ve önemli görevlere atanan kişiler, belli bir zaman içerisinde, görevlerine başlarken ve bu görevlerden, ölüm hariç, ayrılırken mal bildirimlerini vermek durumundadırlar.

3. Merkezi İdare Dışındakilerin Malvarlığı Bildiriminde Bulunmaları

Malvarlığı bildirimini sadece merkezi idareyi kapsamakta, Avrupa Parlamentosundaki temsilciler ile taşra yönetimlerinde ve kamu kuruluşlarında önemli görevlerde bulunan İdari Meclis Konsey başkanları, genel müdürler ve müstakil daire başkanları, genel müdür yardımcıları, kamu şirketlerinin başında müdür veya genel müdür veya yardımcısının görevini yapan (ünvanı ne olursa olsun) kişiler vb. gibi geniş bir çerçevede kişileri de kapsamaktadır. Örneğin, Fransa Posta ve Telekom'da çalışanlar, devletle hukuki olarak bağlantısı olan bütün şirketlerde çalışanlar, konut edindirme kuruluşlarında çalışanlar ve çeşitli bakanlıklara bağlı kuruluşlarda görev yapanlar bu kapsamdadır.⁴³ Belli zamanlarda verilen malvarlığı bildirimini, önemli görevlere atanmada en belirgin şartlardan biri olmaktadır.

B- Malvarlığı Bildirimlerini İnceleme Komisyonu

Kampanya hesaplarının ve siyasi parti veya gruplarının hesaplarının kontrolünü yapan komisyon gibi, bir komisyon da malvarlığı bildirimlerini incelemek amacıyla kurulmuştur. Bu komisyon Danıştay, Yargıtay ve Sayıştay'dan seçilen üyelerle 4 yılda bir yenilenmek üzere oluşturulmaktadır. Normal ve yetkili olmak üzere iki kurul vardır. Her normal inceleme kurulu, üç mahkemenin bir üyesinin katılımı ile oluşur ve Danıştay üyesi bu kurula başkanlık eder. Bakanlar kurulu üyelerinin bildirimleri yetkili kurulda, diğer bildirimler oluşturulan normal kurullarda incelenir. Normal kurul, bir hata tespit ederse, dosyayı yetkili kurula gönderir. Raporlar, yetkili kurul tarafından tanzim edilerek hükümete gönderilir. Genel sekreter, eğitim durumuna veya yargıdaki görev derecesine göre üyeler arasından seçilir. Bildirimler hakkında ilgili kişilerle görüşmek gerekirse, genel sekreter bu görüşmeyi yapar.⁴⁴

⁴² Code Électorale, Législation et Réglementation: a.g.e., 681-689.

⁴³ Code Électorale, Législation et Réglementation: Madde 1, 2, a.g.e., 664.

⁴⁴ Code Électorale, Législation et Réglementation: Madde 5.,6. ve 7, a.g.e., 669.

Komasyon, malvarlığı bildirimini vermekle yükümlü kişilerin, kanuna aykırı olarak malvarlığı beyanlarını vermediklerini veya eksik verdiklerini tespit ettiği zaman, bu kişileri, bildirimlerinin neden verilmediği veya eksik verildiği hakkında dinledikten sonra, sözkonusu kişilerin bağlı bulunduğu kurumların yetkililerini bilgilendirir ve yükümlülükleri hatırlatır. Bu yetkililer, hükümet üyeleri için Başbakan, Avrupa Parlamentosunda çalışanlar için Dışişleri Bakanı, seçilmiş üyeler ve şirketlerde çalışanlar için İçişleri Bakanı ve benzeri her malvarlığı bildirimini verme yükümlülüğü olanların bağlı oldukları bakanlığın başında bulunanlardır.⁴⁵

VII- Yolsuzlukla Mücadele

29 Ocak 1993 tarihli ve 93-122 sayılı yasa ile

kamuda çalışan ve devlet ihalelerindeki yolsuzlukları araştırmak ve ekonomik hayatın şeffaflığını gerçekleştirmek amacıyla, Adalet Bakanlığı nezdinde bir merkez oluşturulmuştur. Bu merkez, her alandaki yolsuzlukları ve yasalara aykırı davranışları, özellikle ticari hayatın finansmanının şeffaflığının ortaya konması amacıyla görev yapmaktadır. Bu düzenlemede ihalelerdeki fırsat eşitliği veya şirketlerin ihaleye katılmadaki ehliyetleri ile yolsuzluklar da ele alındığından, siyasetin finansmanını gerçekleştiren gerçek kişilerin faaliyetlerinin kontrolü siyasetin finansmanının şeffaflığını ilgilendirmektedir. Söz konusu kanun, siyasi partilerin seçim kampanyalarının finansmanı ile ilgili değişiklikleri içeren kanunla beraber kabul edilmiştir.

Ek-1

Siyasi Finansman Ve Kampanya Hesapları Millî Komisyonunca
Kullanılan Bilanço Örneği

Medis Seçimleri İli:

Seçim Bölgesi:

Sıra No:

Harcamalar Tavanı: 350.000 FF

Komasyon Kararı

No:

Tarih:

Onay:

Yekün Toplam	Toplam Gider	Toplam Gelir	Gelirler (Kaynaklarıya)								Gelir Gider Farkı	(1)	Adayın İsmi	Karar Sıfır	Devlet Yardımı	Bakiye	
			Bağış	Parti Yar.	Dolaylı Yardım	Ek Gelir	Kişisel Katkı			Toplam							
Beyan Ed.	aaaaa	cccc	eece	ggg	iii	kkk	mmn	ooo	qqq	S=m+o+q	nnn	175.000	1.aday			0	0
Kesinti	bbbbb	ddddd	fff	hhh	jjj	lll	nnn	ooo	ppp	rr	o	o					
Beyan Ed.	aaaaa	cccc	eece	ggg	iii	kkk	mmn	ooo	qqq	S=m+o+q	nnn	175.000	2.aday			0	100.000
Kesinti	bbbbb	ddddd	fff	hhh	jjj	lll	nnn	ooo	ppp	rr	o	o					
Beyan Ed.	aaaaa	cccc	eece	ggg	iii	kkk	mmn	ooo	qqq	S=m+o+q	nnn	175.000	3.aday			160.000	0
Kesinti	bbbbb	ddddd	fff	hhh	jjj	lll	nnn	ooo	ppp	rr	o	o					
Beyan Ed.	aaaaa	cccc	eece	ggg	iii	kkk	mmn	ooo	qqq	S=m+o+q	nnn	175.000	4.aday			60.000	0
Kesinti	bbbbb	ddddd	fff	hhh	jjj	lll	nnn	ooo	ppp	rr	o	o					
Beyan Ed.	aaaaa	cccc	eece	ggg	iii	kkk	mmn	ooo	qqq	S=m+o+q	nnn	175.000	5.aday			175.000	0
Kesinti	bbbbb	ddddd	fff	hhh	jjj	lll	nnn	ooo	ppp	rr	o	o					

Ak.Mv: Aday Tarafından Mali Vekile Aktarılan Miktar

Öd.Ha.Mv: Adayın Mali Vekiline Karşılıklı Harcamalar Toplamı

Sfihmıc: Siyasi Finansman Ve Kampanya Hesapları Millî Komisyonu

(1): Kampanya Hesaplarında Ödenecek En Yüksek Miktar

⁴⁵ Code Électorale, Législation et Réglementation; Madde 2 ve 3, a.g.e., 668.